

IPARI JOGALKOTÁS

Milyen hatásköre legyen a Szabadalmi Bíróságnak?

Hozzászólás Karczag György dr. és Kolos Aurél cikkeihez

A »Magyar Ipar« legutóbbi számaiban Karczag György dr. és Kolos Aurél tollából egy-egy rendkívül figyelemreméltó tanulmány jelent meg az ipari tulajdonjogi jogszolgáltatás egyes kérdéseiről, nevezetesen a közelmúltban tett, a Szabadalmi Bíróság bíráinak képesítésére vonatkozó néhány intézkedésről, továbbá a Szabadalmi Bíróság hatáskörének kiterjesztéséről.

Mindkét tanulmány sok olyan megállapítást tartalmaz, amely valószínűleg valamennyi hozzáértőnek, vagy legalább is ezek túlnyomó többségének egybehangzó véleményét fejezi ki. Így pl. azt hiszem, aligha lehetne komolyan vitába szállni az az állítással, hogy a több mint 50 évvel ezelőtt alkotott szabadalmi törvényünk — legalább is egyes részeiben — ma már elavult. Évtizedekre nyulnak vissza az újjáalkotást sürgető és kezdeményező törekvések. Több törvénytervezet is készült, de a körülmények kedvezőtlen alakulása folytán egyik sem juthatott törvényjavaslat formájában a törvényhozás elé. E tervezeteknek is igen kényes pontja volt a szabadalmi ügyekben eljáró bíróságok kijelölése és e bíróságok hatáskörének megállapítása. És az a körülmény, hogy ebben a kérdésben nem sikerült mindenki számára megnyugtató és az államháztartás túlterhelése nélkül megvalósítható megoldást találni, bizonyára hozzájárult ahhoz, hogy a legszebb tervek is végül az íróasztal fiókjában porosodtak be. Ezért talán nem árt, ha a problémát minden oldalról megkíséreljük megvilágítani.

Induljunk ki Kolos Aurél tanulmányának abból az ugyancsak aligha vitatható megállapításából, hogy mindazokban az esetekben, amikor a felek közötti jogviszony olyan természetű, hogy az eljárás során két műszaki alkotás összehasonlítása válik szükségessé, e jogvita sem pusztán jogi, sem pusztán műszaki ismeretek alapján nem dönthető el. Mint-hogy pedig a helyes összehasonlítás úgy műszaki, mint szabadalomjogi szempontok szerint történik, nézetem szerint az sem lehetéges, hogy az egymással szorosán összefonódó jogi és műszaki kérdéseket pusztán jogi, vagy pusztán műszaki ismeretek alapján bontsuk szét tisztán jogi és tisztán műszaki kérdésekre.

A műszaki alkotásoknak most említett összehasonlítása el nem kerülhető a felszólalási eljárásban, a szabadalmak megsemmisítésére irányuló perekben, a megállapítási kérelmek elbírálásánál, sőt kényszerengedély iránti, valamint a megvonási perekben sem, amikor a szabadalomtulajdonos azzal védekezik, hogy ta'almányát gyakorlatba vette. Feltétlenül szükséges az ilyen összehasonlítás a szabadalomból folyó kizárólagos jogok megsértésére alapított polgári, vagy büntető perekben is, vagy akár az előhasználat kérdésének elbírálásánál. Ezekben felül azonban elképzelhetők még más, pl. használati engedélyekkel kapcsolatos jogviták is, amelyeknél valamely műszaki alkotásnak a szabadalom tárgyával való összehasonlítása szükségessé válhat.

Mindezekben az esetekben, az elmondottak szerint, a felekre nézve legmegnyugtatóbb bíraskodást természetesen az biztosíthatná, ha az eljárásban résztvevő valamennyi bíró rendelkezne mindazokkal a jogi és műszaki ismeretekkel, amelyek a szóbanforgó jogvita eldöntéséhez szükségesek. Olyan bírák kellene, akiknek tehát a teljes jogi képesítésük mellett, teljes műszaki képesítésük is van.

Ismerve e képesítések elnyerésének külön-külön is súlyos feltételeit, ilyen kettős képesítés megkövetelése ezidőszertől lehetetlennek látszik. Minden más megoldás azonban szükségképpen csak közelítő megoldás.

A mai lehetőségek

A ma érvényben lévő szabadalmi jogrendszerünk többféle ilyen közelítő megoldást is alkalmaz annak biztosítására, hogy a bíraskodás során a szükséges jogi és műszaki ismeretek kellő mértékben álljanak a bíróságok rendelkezésére. Vegyük sorra e megoldásokat:

A Szabadalmi Bíróság tagjai részben jogi, részben műszaki képesítésű bírák. A Szabadalmi Bíróság minden fontosabb kérdésben társas bíróságként jár el és a tanácsokban 1 jogi és 2 műszaki, illetve 2 jogi és 3 műszaki képesítésű bíró foglal helyet.

A jogszabályok ezenfelül lehetőséget nyújtanak arra is, hogy a tanács — szükség esetén — a tanácskozásban résztvevő szakértővel egészítse ki magát, aki azonban a határozathozatalban nem vesz részt.

A Kúriának a szabadalmi ügyekben másodfokon eljáró tanácskozásában három jogi képesítésű kúriai bíró és két ülnök foglal helyet. Az utóbbiak ugyan nem hivatásos bírák, ámde a legkiválóbb szakemberek közül, a Műegyetem tanárai közül kerülnek ki.

A szabadalmakkal kapcsolatos ügyekben eljáró egyéb bíróságoknak nincsenek műszaki képesítésű tagjai. Ezek a bíróságok a törvényben előírt bizonyos esetekben ugyan a Szabadalmi Bíróság véleményére támaszkodhatnak, általában azonban ítéletüket kevésbé megnyugtató szakértői véleményre kénytelenek alapítani.

Ennek a következtetésnek látszó szabályozásnak az okait kutatva, mindeneke előtt úgy látszik, hogy a törvényhozó jogszolgáltatás egységességét szem előtt tartva, csak az elkerülhetetlennek látszó esetekben kívánta egyes jogviták eldöntését különleges szakbíróság hatáskörébe utalni. Ez az elv ma is helyes és nézetem szerint ez kell, hogy alapját képezze a jövőbeli esetleges újabb szabályozásnak is.

Aligha lehet azonban vitás, hogy a törvény a rendes bíróságok és a szakbíróságok hatáskörébe utalt kérdések között nem szerencsésen húzta meg a határvonalat. Így állott elő pl. az a furcsa helyzet, hogy aki valamely ellene indítandó bitorlási keresettől tart, kétfolyamodású szakbíróság ítéletével állapíthatja meg, hogy az ő műszaki alkotása valamely, általa megjelölendő szabadalomba nem ütközik, míg ezzel szemben, ha ilyen megállapítási kérelmet nem terjesztett elő, az ellene indított bitorlási per során ugyanannak a kérdésnek a megnyugtató eldöntése érdekében legfeljebb azt érheti el, hogy a büntető bíróság az elsőfokú szakbíróság, a Szabadalmi Bíróság véleményét a leírás értelmezése tekintetében kikéri.

Látszik ebből az is, hogy a törvény a rendes bíróságokat, kellő támogatás híján, eleve megoldhatatlan feladat elé állította akkor, amikor olyan kérdések eldöntését is az ő hatáskörükbe utalta, amely kérdések elbírálásához — csak kevésbé különböző körülmények között — kétfokú szakbíróságot tartott szükségesnek.

A szakbíróságok, nevezetesen a Szabadalmi Bíróság és a szabadalmi

ügyekben eljáró kúriai tanács összetételében mutatkozó különbség első sorban pénzügyi okokra vezethető vissza.

Aligha lehet kétséges, hogy az ideális megoldást kizárólag *hivatásos bírákból* álló Szabadalmi Bíróság összetétele közelíti meg jobban. Ezzel egyenértékű megoldás az volna, ha a Kúria szabadalmi ügyekben eljáró tanácsban a jogi képesítésű kúriai bírák mellett műszaki képesítésű kúriai bírák foglalnának helyet. Emellett az utóbbiakról azt is meg kellene követelni, hogy műszaki felkészültségük éppoly kiváló legyen, mint az ország legkitűnőbb jogászaiból kiválogatott kúriai bírák jogi felkészültsége. Ilyen megoldás azonban a Kúriához kerülő szabadalmi ügyek aránylag kis száma folytán természetesen pénzügyileg megvalósíthatatlan volt és belátható ideig bizonyára, az is marad. Ezért választotta a törvény azt a megoldást, hogy a szabadalmi ügyekben eljáró kúriai tanácsot a Műegyetem tanárai közül kinevezett ülnökökkel egészítette ki.

Ezen a ponton azonban a törvény ismét ellentmondásba került önmagával. Helyesen feismerte, hogy a mérnöki oklevél egymagában nem lehet elegendő biztosítéka a jó bíráskodásnak és ezért az *alsófokú* szakbíróság, a Szabadalmi Bíróság műszaki képesítésű bírának kinevezését külön szakvizsga letételéhez kötötte. De mellőzve ezt az elvet a *felsőfokú* szakbírósággal szemben, holott a dolog természete azt kívánná, hogy az ügyekben végérvényesen határozó felsőfokú bíróság minden tekintetben magasabb színvonalú legyen, mint az alsófokú bíróság.

Ez az ellentmondás különösen most vált élessé, amikor az iparügyi miniszter az 1920:XXXV. tc. 4. §-ának a szabadalmi bírák képesítésére vonatkozó 3. bekezdését a közel múltban életbeléptette. Természetesen gondolni sem lehet arra, hogy a szabadalmi ügyekben eljáró kúriai tanács ülnökeit, akik önzetlenül, nagy áldozatkészséggel és mondhatnánk »nobile officium«-ként vállalták ezt a terhet magukra, jogszabály hasonlóképpen szakvizsga letételére kötelezhesse.

Miképpen lehet a hibákat kiküszöbölni?

E rövid áttekintés után vizsgáljuk meg, milyen lehetőségek kínálkoznak a felismert hibák kiküszöbölésére.

Először is meg kell gondolni, hogy a szabadalmi hatóságok hatáskörébe utalt ügyekben a bíráskodás kétfokú. Ebben a tekintetben ezideig nem merült fel aggály, a tapasztalat szerint a két műszaki alkotás összehasonlítása útján elbírálandó szakkérdés megnyugtató eldöntéséhez

kétfokú bíráskodás teljesen elegendőnek bizonyult. Ezzel szemben a polgári bíróságok hatáskörébe utalt ügyekben a bíráskodás általában háromfokú.

Ha tehát egy újabb jogszabály pl. a szabadalomsértéssel kapcsolatos ügyeket a polgári bíróságok hatásköre alól kivéve, egyszerűen a szabadalmi hatóságok elé utalná, akkor a jogkereső közönség eselnék attól a lehetőségtől, hogy az ügye harmadfokon is elbíráltassék, ami annál inkább hátrányos lehet, mert a jogvita magánjogi vagy büntetőjogi vonatkozásainak elbírálásához szükséges felkészültségben a szakbíróság — összetételénél fogva — megközelítheti ugyan, de aligha érheti el a megfelelő polgári bíróságok színvonalát.

Elképzelhető volna olyan megoldás is, amely szerint pusztán a szakkérdésekben először a kétfokú szakbíróság határozná végérvényesen és csak ezután nyílna meg az út pl. magánjogi igények szokott módon való érvényesítésére a polgári bíróságok előtt. Ilyen módon megnyugtató ítékezésre lehetne ugyan számítani, de ez a lényegében ötfokú bíráskodás a feleket méltánytalan költséggel terhelné és végül is, hosszadalmassága folytán akadályozná a jogos igények érvényesülését.

Nézetem szerint mindazokban az ügyekben, ahol nem pusztán szakkérdést kell elbírálni, az egymásnak részben ellentmondó sokféle követelményt messzemenően kielégíthetné az olyan, a legutóbbi törvénytervezetben is javasolt háromfokú bíráskodás, amelynél az első és másodfokon szakbíróság ítélezik és pedig másodfokon a szakkérdésben végérvényesen. Egyéb kérdésekben azonban további jogorvoslatnak volna helye a harmadfokú, polgári bírósághoz.

Ez utóbbi természetesen csak a Kúria lehetne. Önként adódik az is, hogy az elsőfokú szakbíróság a Szabadalmi Bíróság legyen.

Másodfokú szakbíróság

Mint hogy a Szabadalmi Bíróság két osztályban működik, eljárhatna nemcsak elsőfokú, hanem másodfokú szakbíróságként is.

Amennyiben ez aggályosnak lát-

Magyar
MINIMAX
Részvénytársaság
tűzoltókészülékek gyára
Budapest, VI., Rózsa Ferenc-utca 85
Telefon: 123-392

szanék, a Kúria és a Szabadalmi Bíróság közé másodfokú szakbíróságot kell beiktatni.

Magától értetődő követelménynek látszik, hogy e bíróság összetétele a szakbírósággal szemben támasztható, az előzőekben kifejtett ideális követelményeket legalább olyan mértékben megközelítse, mint az alsófokú Szabadalmi Bíróságé. A mai viszonyok között ilyen bíróság felállítása természetesen csak akkor jöhetne szóba, ha fenntartása nem jelentene különös megterhelést az államháztartásra.

A másodfokú szakbíróság tagjai az első követelménynek megfelelően *valamennyien* hivatásos, részben jogi, részben pedig szakvizsgát tett műszaki képesítésű bírák volnának. A jogi képesítésű bírák nagyobb része a magasabb polgári bíróságok bíráinak sorából, kisebb része pedig, éppen úgy, mint a műszaki képesítésű bírák, a Szabadalmi Bíróság magasabbrangú bíráinak sorából kerülhetnek ki, akik valamennyien továbbra is első sorban a polgári bíróságon, illetve a Szabadalmi Bíróságon teljesítvén szolgálatot, csak a szükséghez mérten vennének részt a másodfokú szakbíróságok munkájában. A rendelkezésre álló adatok alapján ugyanis aligha lehetne arra számítani, hogy ez a bíróság a tagjait állandóan tudja foglalkoztatni.

Igen honyolult műszaki kérdések felmerülésének lehetőségét is szem előtt tartva, kívánatosnak látszik, ha ez a bíróság szükség esetén, úgy mint a Szabadalmi Bíróság, tanácskozásaiba az ország legkiválóbb szakemberei sorából szakértőket vonhatna be.

A vázolt megoldás mellett a szakbíróságok munkájának igen jelentékeny része a szabadalmi bírákra hárul. Így az ő munkájuk minősége jelentős tényező lesz a másodfokú szakbíróság színvonalának kialakulásában is. Eppen ezért az ipari tulajdonjogi jogszolgáltatásunk érdeke, hogy a szabadalmi bírák az átlagon felüli, sőt a kiváló jogászok és mérnökök közül kerüljenek ki.

Az elmondottakhoz hozzá kell még tennem, hogy a szabadalmi ügyekben való bíráskodás kérdésének akár milyen megoldása mellett is az eredményes munkának, az egységes joggyakorlat kialakulásának és így a jogbiztonságnak elengedhetetlen feltétele, hogy a szakbíróságok azokban a kérdésekben, amelyekben végérvényesen határoznak, pl. együttes teljes ülésükben, magukra nézve kötelező erejű határozatokat hozhassanak.

Az a megértes, amely *Bán Antal* iparügyi miniszter eddigi intézkedéseiben az ipari tulajdonjogi jogszolgáltatás kérdései iránt megnyilvánult, remélni engedni, hogy ezek a régen vajdó kérdések végre megérnek a megoldásra.
Dr. Sárvai István